

Sygn. akt III UK 142/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSA Magdalena Kostro - Wesółowska (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania M. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o prawo do emerytury,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 października 2013 r.,

skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 25 lipca 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 5 lipca 2011 r. odmówił ubezpieczonemu M. D. prawa do emerytury w obniżonym wieku w związku z pracą w szczególnych warunkach ze względu na niewykazanie 15 lat pracy w takich warunkach wykonywanej do dnia 1 stycznia 1999 r. Wniesione od tej decyzji

odwołanie Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2012 r. oddalił. Sąd ustalił, że na podstawie złożonych przez ubezpieczonego (ur. 13 sierpnia 1950 r.) przy wniosku o emeryturę dokumentów organ rentowy uznał za udowodnione okresy składkowe w wymiarze 26 lat, 5 miesięcy i 16 dni oraz okresy uzupełniające w wymiarze 9 miesięcy. Za okresy pracy w szczególnych warunkach, uwzględnione w rozmiarze 12 lat, 3 miesięcy i 16 dni, organ rentowy uznał zatrudnienie:

- od 1 listopada 1983 r. do 2 czerwca 1987 r. i
- od 15 lipca 1989 r. do 14 stycznia 1994 r.

przy spawaniu gazowym na stanowisku spawacza gazowego, wykonywane w pełnym wymiarze czasu pracy w L. Zakładach Naprawy Samochodów, stwierdzone świadectwem wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 14 stycznia 1994 r., kwalifikującym tę pracę jako pracę wymienioną w stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykazie A, dziale XIV poz. 12 oraz jako wymienioną w stanowiącym załącznik do zarządzenia Nr 64 Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 r. w sprawie prac w szczególnych warunkach, w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. MK Nr 10, poz. 77) wykazie A, dziale XIV, poz. 12, pkt 3;

- od 24 stycznia 1994 r. do 31 grudnia 1998 r.

przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym oraz przy spawaniu w osłonie gazów obojętnych na stanowisku spawacza, wykonywane w pełnym wymiarze czasu pracy w Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym L. Sp. z o.o., stwierdzone świadectwem wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 22 listopada 2010 r. kwalifikującym tę pracę jako pracę wymienioną w wykazie A, dziale XIV, poz. 12, pkt 2, 3 i 5, stanowiącym załącznik do zarządzenia Nr 64 Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 r.

Wnioskodawca w postępowaniu domagał się uwzględnienia jako pracy w warunkach szczególnych przypadającego również na okres zatrudnienia w L. Zakładach Naprawy Samochodów okresu pracy od maja 1973 r. do grudnia 1978 r.

na stanowiskach: ślusarza samochodowego, mechanika napraw pojazdów samochodowych oraz spawacza gazowego, przy czym nie przedstawił świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Ubezpieczony pracę w L. Zakładach Naprawy Samochodów (wówczas Technicznej Obsłudze Samochodów Okręgu L.) podjął 1 września 1969 r. Zakład pracy zajmował się naprawą autobusów i samochodów ciężarowych. Zatrudniał mechaników samochodowych, ślusarzy, polerników, montażystów, elektryków samochodowych. Naprawiane samochody były demontowane, a te ich części, które wymagały naprawy, przekazywane były ślusarzom i tokarzom. Części nadające się do użytku były jedynie czyszczone i polerowane.

W okresie od 23 października 1969 r. do 14 października 1971 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową. Z dniem 15 listopada 1971 r. powierzono mu stanowisko ślusarza demontażu samochodów. Od 1 marca 1974 r. został zatrudniony na stanowisku mechanika napraw samochodowych. W rzeczywistości wykonywał jednak czynności polernika. Zajmował się czyszczeniem wszelkiego rodzaju detali i części do autobusów, np. listew zewnętrznych i wewnętrznych autobusów, półek na bagaże. Robił to szczotką drucianą bądź tarczą filcową, które były przyłączone do specjalnego urządzenia elektrycznego. Polerka, jako urządzenie, była obsługiwana przez jedną osobę (były dwa takie urządzenia). Skarżący polerował wszelkiego rodzaju zabrudzenia. Czynności te wykonywał w fartuchu, rękawicach, czapce ochronnej i masce. Zajmował się polerowaniem przez 8 godzin dziennie. Nie wykonywał obowiązków mechanika samochodowego. Przez pewien czas był brygadzystą sześćoosobowej brygady. W jej skład wchodziły osoby, które zajmowały się prostowaniem i cięciem listew, zakładaniem filcu w oknach, regeneracją okien, docinaniem listew zewnętrznych autobusu. Do obowiązków brygadzisty należało rozdzielenie pracy i sporządzenie meldunku po wykonanym zadaniu.

Na podstawie zawartej w dniu 22 maja 1981 r. umowy o pracę ubezpieczony od dnia 14 lipca 1981 r. został skierowany przez swój zakład pracy do pracy na stanowisku betoniarza - robotnika budowlanego przy realizacji kontraktu na budowie w Dreźnie, na terenie byłego NRD. Po powrocie z budowy eksportowej z

dniem 28 grudnia 1982 r. ubezpieczonemu ponownie powierzono stanowisko mechanika napraw pojazdów samochodowych.

W dniu 20 maja 1983 r. wnioskodawca ukończył kurs podstawowy spawacza gazowego. Zatrudnienia w charakterze spawacza zostało uznane za pracę w warunkach szczególnych - do dnia 2 czerwca 1987 r.

W okresie od 3 czerwca 1987 r. do 14 lipca 1989 r. wnioskodawca korzystał z urlopu bezpłatnego. W tym czasie pracował na budowie Kurskiej Elektrowni Atomowej na terenie byłego ZSRR na stanowisku spawacza. Po powrocie z byłego ZSRR, z dniem 15 lipca 1989 r. ponownie powierzono mu stanowisko spawacza.

Analizując spełnienie przez wnioskodawcę przesłanek uprawniających do nabycia prawa do emerytury po myśli art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., dalej jako: ustawa o emeryturach i rentach) w związku z § 2 ust. 1, § 3 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie w sprawie wieku emerytalnego bądź z dnia 7 lutego 1983 r.) Sąd Okręgowy stwierdził, że:

- wnioskodawca w dniu 13 sierpnia 2010 r. ukończył 60 lat,
- nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego,
- 1 czerwca 2011 r. ustał stosunek pracy łączący go z dotychczasowym pracodawcą,
- udowodnił staż pracy w wymiarze przekraczającym 25 lat,
- wykazał, tak jak przyjął organ rentowy, 12 lat, 3 miesiące i 16 dni pracy w warunkach szczególnych, a zatem legitymuje się okresem krótszym od wymaganych 15 lat pracy w takich warunkach.

Ustalenie, że nie został przez wnioskodawcę spełniony wymóg posiadania co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych było konsekwencją dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny, że wykonywana przez wnioskodawcę od 1973 r. do 1978 r. praca polownika nie była pracą w takich warunkach. Według Sądu pierwszej instancji praca ta nie odpowiadała żadnemu z rodzajów prac wymienionych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego.

Natomiast sugerowane przez świadka L. S., który dla potrzeb bhp opracowywał wykazy stanowisk traktowanych jako praca w warunkach szkodliwych, stanowisko, że prace polernika są wymienione w załączniku stanowiącym wykaz A, dziale XIV, poz. 18, jako polegające na obsłudze urządzeń i narzędzi wibracyjnych i udarowych, nie odpowiadają pracy wykonywanej przez skarżącego, tj. czyszczeniu części autobusów i samochodów ciężarowych za pomocą szczotki i tarczy, umieszczonych na urządzeniu elektrycznym. Pozycja 18 z działu XIV nie znajduje swojego odpowiednika w treści wykazu A stanowiącego załącznik do zarządzenia Nr 64 Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 r. w sprawie prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej. Brak jest więc w akcie resortowym stanowiska polernika, zaś stanowiska o nazwach zbliżonych dotyczą innych prac, niż wykonywana przez skarżącego - „polerowacz” pracujący przy szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz przy polerowaniu mechanicznym w hutnictwie i przemyśle metalowym wymieniony w załączniku do powyższego zarządzenia, tj. w wykazie A, dziale III, poz. 78, pkt 1, - „oczyszczacz odlewów” zatrudniony również w hutnictwie i przemyśle metalowym - wykaz A, dział III, poz. 23, pkt 2, - „oczyszczacz części i konstrukcji” w hutnictwie i przemyśle metalowym - wykaz A, dział III, poz. 80, pkt 1, czy wymieniony w następnym punkcie oraz w dziale XII, poz. 15, pkt 2 „oczyszczacz taboru kolejowego w naprawie” - wykaz A, dział VIII, poz. 16, pkt 1, - „oczyszczacz zbiorników na paliwa płynne” - wykaz A, dział IV, poz. 39, pkt 2, - „lakiernik (oczyszczacz) płytek drukowanych” - wykaz A, dział XII, poz. 17, pkt 1. Sąd Okręgowy zwrócił przy tym uwagę na to, że w akcie resortowym wymieniony został „oczyszczacz taboru kolejowego w naprawie”, a więc stanowisko, które mogłoby zostać uznane za odpowiednik stanowiska wnioskodawcy, tyle że w transporcie kolejowym. Zdaniem Sądu, jeśli praca oczyszczacza taboru kolejowego została wymieniona w załączniku do zarządzenia a oczyszczacza autobusów i samochodów ciężarowych nie, to ta druga nie należy do prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Sąd Okręgowy zauważył, że staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych mógłby zostać ewentualnie zwiększony jedynie o okres od 3 czerwca 1987 r. do 14 lipca 1989 r., w trakcie którego wnioskodawca korzystał wprawdzie z urlopu bezpłatnego u swego pracodawcy, jednakże był równocześnie zatrudniony na stanowisku spawacza na budowie Kurskiej Elektrowni Atomowej na terenie byłego ZSRR. Okres ten wynosił jednak tylko 2 lata, 1 miesiąc i 12 dni, a więc nawet licząc z uznanym za udowodniony okresem zatrudnienia w warunkach szczególnych - 12 lat, 3 miesiące i 16 dni - nie zostałby przekroczony próg 15 lat (14 lat, 4 miesiące i 28 dni). Ponieważ warunki konieczne dla przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem przez niego pracy w warunkach szczególnych muszą być spełnione łącznie, to niespełnienie chociażby jednej tylko przesłanki nie pozwala na przyznanie prawa do tego świadczenia.

Apelacją ubezpieczony zaskarżył wyrok w całości zarzucając:

- naruszenie zarządzenia Ministra Komunikacji Nr 64 z dnia 29 czerwca 1983 r. w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy wykonywał czynności polerowacza, a stanowisko to jest wskazane w wykazie A, dziale III, poz. 78 pkt 1 oraz obsługiwał narzędzia wibracyjne, czyli wykonywał prace określone w dziale XIV poz. 18,

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. polegające na pominięciu ustalenia istotnej okoliczności dotyczącej charakteru pracy wykonywanej przez ubezpieczonego w okresie od maja 1973 r. do grudnia 1978 r., co skutkowało wadliwością ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia przez przyjęcie, że praca, jaką wykonywał w L. Zakładach Naprawy Samochodów w okresie od maja 1973 r. do grudnia 1978 r. na stanowisku polernika, nie była pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego i wydanego na jego podstawie zarządzenia Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 r.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 25 lipca 2012 r. oddalił apelację jako nieuzasadnioną dzieląc ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy i dokonaną przez ten Sąd ocenę prawną.

Sąd Apelacyjny nie stwierdził naruszenia przepisów prawa materialnego. Wskazał, że odesłanie w znajdującym zastosowanie w sprawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach do przepisów dotychczasowych oznacza, co Sąd Najwyższy szczegółowo rozważał na tle art. 32 ust. 4 ustawy w szczególności w uchwale z dnia 13 lutego 2001 r., III ZP 30/01 (OSNP 2002 r. nr 10, poz. 243), odesłanie do niektórych tylko przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., z wyłączeniem przepisów kompetencyjnych, tj. § 1 ust. 2-3 rozporządzenia, które zobowiązywały ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze do ustalania wykazów stanowisk pracy w podległych im zakładach pracy. Odesłanie odnosi się więc tylko do „wieku emerytalnego, rodzajów prac, stanowisk, warunków” uprawniających do wcześniejszej emerytury. To z kolei pozwala na wniosek, iż „przepisy dotychczasowe”, o których mowa w odesłaniu, to § 2 ust. 1 rozporządzenia stanowiący, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, § 4 - 8a określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazach A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia oraz § 9 - 15 dotyczące wieku emerytalnego i warunków przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze. Stanowisko to nie uległo zmianie. W wyroku z dnia 21 kwietnia 2004 r., II UK 337/03 (OSNP 2004 nr 22, poz. 392) Sąd Najwyższy stwierdził, że skutki prawne wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze określone są w ustawie o emeryturach i rentach i utrzymanym w mocy rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., a w wyroku z dnia 23 sierpnia 2005 r., I UK 316/04, przyjął, że ustalenie w formie uchwał centralnych związków spółdzielczych (i także odpowiednio zarządzeń właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych - § 1 ust. 2 rozporządzenia) - stanowisk pracy, na

których wykonywane są prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B, nie ma znaczenia prawnego, bowiem uchwały nie stanowią źródeł prawa powszechnie obowiązującego w rozumieniu art. 87 Konstytucji RP, a w konsekwencji nie mogą stanowić podstawy prawnej rozstrzygnięcia o prawach i obowiązkach ubezpieczonych.

Sąd Apelacyjny podniósł odwołując się do orzecznictwa, że wynikające z § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. upoważnienie dla właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych oraz centralnych związków spółdzielczych do ustalenia w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B, uprawniało jedynie do wskazania, na których stanowiskach są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B, nie przewidywało możliwości wykroczenia poza wykazy prac ujętych w wykazach. Sąd Apelacyjny powtórzył pogląd Sądu Najwyższego, że wykazy resortowe mają jedynie charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający, wobec czego wykonywanie pracy na stanowiskach niewymienionych w załącznikach do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., a tylko w wykazach resortowych, nie jest wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 32 ustawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2010 r., II UK 188/09, LEX nr 590237). Z kolei w załączniku do rozporządzenia, tj. w wykazie A, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Dlatego nie można dowolnie z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638).

Powoływanie się przez wnioskodawcę na kwalifikację wykonywanej przez niego pracy jako określonych w wykazie Ministra Komunikacji pracy polerowacza i prac polegających na obsłudze urządzeń wibracyjnych Sąd Apelacyjny ocenił jako niezasadne, bowiem wnioskodawca wykonywał czynności polegające na

czyszczeniu detali samochodowych różnymi narzędziami, które trudno zakwalifikować jako urządzenia wibracyjne (szczotka druciana lub tarcza filcowa). Sąd Apelacyjny pokreślił, że dowody w postaci dokumentów z akt osobowych, zeznań świadków i wnioskodawcy, pozwoliły na jednoznaczne ustalenie, że wnioskodawca zatrudniony jako mechanik napraw samochodowych wykonywał prace przy oczyszczeniu części samochodowych szczotką i tarczami filcowymi. Uznając w takim stanie rzeczy brak podstaw do uznania apelacji Sąd odwoławczy apelację tę oddalił.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pełnomocnik ubezpieczonego, zaskarżając wyrok ten w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu ewentualnie o orzeczenie co do istoty sprawy i uwzględnienie odwołania ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 lipca 2011 r. poprzez jej zmianę polegającą na przyznaniu ubezpieczonemu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Skarga została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego. Sformułowane zostały zarzuty naruszenia:

1) art. 184 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z treścią § 4 ust. 1 pkt 3 w związku z § 19 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w związku z pkt 4 działu V wykazu A stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia, polegające na ich niezastosowaniu poprzez nieprzyjęcie, że ubezpieczony w okresie od 14 lipca 1981 r. do 28 grudnia 1982 r. - mimo wcześniejszego prawidłowego ustalenia przez Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny, iż w tym okresie pracował on na stanowisku betoniarza przy realizacji kontraktu na budowie w Dreźnie, na terenie byłego NRD a więc na stanowisku wymienionym w pkt 4 działu V wykazu A - wykonywał pracę w szczególnych warunkach, a w konsekwencji błędne niezaliczenie tego okresu przez sądy obu instancji do okresu pracy w warunkach szczególnych, wymaganego dla

uzyskania prawa do emerytury na podstawie powołanych przepisów, skutkujące odmową przyznania tego prawa ubezpieczonemu;

2) art. 184 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów dnia 7 lutego 1983 r. w związku z pkt 12 działu XIV wykazu A będącego załącznikiem do tego rozporządzenia, polegające na ich niezastosowaniu poprzez nieprzyjęcie, że ubezpieczony w okresie od 3 czerwca 1987 do 14 lipca 1989 r. - mimo wcześniejszego prawidłowego ustalenia przez Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny, iż w okresie tym pracował na stanowisku spawacza przy budowie Kurskiej Elektrowni Atomowej, na terenie byłego ZSRR, a więc stanowisku wymienionym w pkt 12 działu XIV wykazu A - wykonywał pracę w szczególnych warunkach, a w konsekwencji błędne niezaliczenie tego okresu przez sądy obu instancji do okresu pracy w warunkach szczególnych wymaganego dla uzyskania prawa do emerytury na podstawie powołanych przepisów, skutkujące odmową przyznania tego prawa ubezpieczonemu;

3) art. 184 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów dnia 7 lutego 1983 r. w związku z pkt 78 działu III wykazu A będącego załącznikiem do tego rozporządzenia, poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że ubezpieczony w latach 1973-1978 pracując na stanowisku polernika, wykonując w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy, pracę polegającą na czyszczeniu i polerowaniu za pomocą urządzeń elektrycznych metalowych części do autobusów i samochodów ciężarowych, nie wykonywał w tym okresie pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy była to praca wskazana w pkt 78 działu III wykazu A będącego załącznikiem do powołanego rozporządzenia, a w konsekwencji błędne niezaliczenie przez sądy pierwszej i drugiej instancji tego okresu do okresu pracy w warunkach szczególnych, wymaganego dla uzyskania prawa do emerytury na podstawie powołanych przepisów, skutkujące odmową przyznania tego prawa ubezpieczonemu.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej w odniesieniu do zarzutu pierwszego podniesiono, że sądy obu instancji ustaliły, iż ubezpieczony od 14 lipca 1981 r. do 28 grudnia 1982 r. wykonywał pracę na stanowisku betoniarza przy realizacji

kontraktu na budowie w Dreźnie, na terenie byłego NRD. Prace betoniarskie zostały uznane za prace wykonywane w szczególnych warunkach stosownie do pkt 4 działu V wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Pomimo prawidłowych ustaleń faktycznych sądy nie dokonały w sposób należyty ich subsumpcji, co doprowadziło do błędnego nieuznania pracy ubezpieczonego w tym okresie za pracę w szczególnych warunkach. Stanowi to, według skarżącego, naruszenie przepisów objętych pierwszym zarzutem kasacyjnym poprzez ich bezpodstawne niezastosowanie, albowiem na ich podstawie sądy rozpoznające sprawę winny przyjąć, iż w przedmiotowym okresie wykonywał on pracę w szczególnych warunkach.

Według skarżącego podobnie rzecz się ma, jeśli chodzi o drugi zarzut objęty skargą, ponieważ sądy obu instancji dokonując ustalenia, że od 3 czerwca 1987 r. do 14 lipca 1989 r. wykonywał on pracę na stanowisku spawacza przy budowie Kurskiej Elektrowni Atomowej, na terenie byłego ZSRR, a więc pracę wskazaną w pkt 12 działu XIV wykazu A, nie zaliczyły tego okresu do okresu pracy w szczególnych warunkach wymaganego dla nabycia prawa do emerytury, czym naruszyły przepisy prawa materialnego w postaci art. 184 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów dnia 7 lutego 1983 r. oraz pkt 12 działu XIV wykazu A - załącznika do tego rozporządzenia. Sądy obu instancji nie zajęły kategorycznego i niedającego pola dla odmiennych twierdzeń stanowiska, że praca ubezpieczonego przy budowie Kurskiej Elektrowni Atomowej była pracą w szczególnych warunkach. Wyraziły jedynie niestanowczy osąd, że okres ten mógłby ewentualnie taką pracą stanowić. W tej sytuacji, w ocenie skarżącego, trudno jest mówić o zastosowaniu przepisów objętych drugim zarzutem niniejszej skargi. Skarżący zaznaczył, że uznanie okresów pracy od 14 lipca 1981 r. do 28 grudnia 1982 r. oraz od 3 czerwca 1987 r. do 14 lipca 1989 r. za okresy pracy w szczególnych warunkach, prowadziłyby do przyznania mu wnioskowanego prawa do emerytury, przy czym, a nie było to przedmiotem badania sądów, oba powyższe okresy pracy za granicą stanowiły okresy składkowe w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach.

Odnosząc się do trzeciego z zarzutów podniesionych w skardze, pełnomocnik wskazał, że sądy obu instancji w ramach ustaleń faktycznych przyjęły, iż ubezpieczony w latach 1973-1978, mimo formalnego zatrudnienia na stanowisku mechanika napraw samochodowych, w rzeczywistości wykonywał czynności polernika, tj. wykonywał w sposób stały, w pełnym wymiarze czasu pracy, pracę polegającą na czyszczeniu i polerowaniu za pomocą urządzeń elektrycznych metalowych części do autobusów i samochodów ciężarowych. Według skarżącego, błędna jest ocena sądów, że praca ta nie stanowiła pracy w szczególnych warunkach. Jego zdaniem, czynności które wykonywał, mieszczą się w pojęciu pracy wskazanej w pkt 78 działu III wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., tj. pracy polegającej na polerowaniu mechanicznym wyrobów i narzędzi metalowych. Ubezpieczony zgodził się z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10 (LEX nr 619638), że wyodrębnienie poszczególnych prac w ramach wykazu A ma charakter stanowiskowo-branżowy, a tym samym nie można wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w rozporządzeniu. Podniósł jednak, że nie sposób nie dostrzec, że przypisanie pracy na danym stanowisku do danej branży ma znaczenie przede wszystkim ze względu na fakt, iż konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Konieczny jest więc bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2012 r., II UK 166/11, LEX nr 1171002). W ocenie skarżącego nie ma przeszkód, aby jego pracę w latach 1973-1978 uznać za pracę w szczególnych warunkach mimo jej wykonywania w ramach formalnego zatrudnienia w zakładzie pracy zaliczanym do przemysłu transportowego, a nie jak stanowi rozporządzenie do przemysłu metalowego. Nie istnieją bowiem żadne obiektywne różnice pozwalające uzasadnić twierdzenie, że ubezpieczony wykonując w sposób stały, przez osiem godzin dziennie, w osobnym, specjalnie do tego wydzielonym pomieszczeniu, w warunkach wymagających użycia maski, rękawic, czapki i ubioru ochronnego pracę polegającą na polerowaniu mechanicznymi urządzeniami metalowych elementów

składowych pojazdów, nie był tak samo narażony na jej szkodliwe czynniki, jak pracownik wykonujący omawiane czynności, będący zatrudnionym w zakładzie pracy formalnie zaliczanym do przemysłu metalowego. W obu przypadkach specyfika pracy będzie jednakowa, podobne będą warunki jej wykonywania, tak samo jak stopień jej uciążliwości i potencjalny negatywny wpływ na zdrowie pracowników. Można nawet twierdzić, że mimo umiejscowienia zakładu pracy ubezpieczonego w ramach gałęzi przemysłu transportowego, praca wykonywana przez niego w okresie 1973-1978 wykazywała bezpośredni związek nie z transportem, a z procesem technologicznym właściwym dla przemysłu metalowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna jest niezasadna.

Konstrukcja zarzutów naruszenia prawa materialnego przez ich niezastosowanie, sformułowanych w pkt 1 i 2 skargi kasacyjnej, opiera się na podobnej zasadzie, z tą różnicą, że jeśli chodzi o okres zatrudnienia od 14 lipca 1981 r. do 28 grudnia 1982 r., to, według skarżącego, do ustalenia, że w tym okresie pracował jako betoniarz przy realizacji kontraktu na budowie w Dreźnie, sądy nie zastosowały wynikających ze wskazanych przez niego przepisów norm prawnych, zaś w odniesieniu do okresu zatrudnienia od 3 czerwca 1987 r. do 14 lipca 1989 r. na budowie Kurskiej Elektrowni Atomowej kwalifikacja prawna wykonywanej wówczas pracy jako pracy w warunkach szczególnych nie jest kategorią, co jest równoznaczne z niezastosowaniem przepisów objętym drugim zarzutem skargi.

W związku z tak skonstruowanymi zarzutami konieczne jest przypomnienie, że specyfika rozpoznawanych w postępowaniu odrębnym spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych polega na tym, że stosownie do art. 476 § 2 i 3 k.p.c. inicjuje je odwołanie od decyzji organów rentowych lub od bezczynności tych organów, polegającej na niewydaniu w terminie stosownej decyzji. W obydwu przypadkach zatem ma miejsce wcześniejsze postępowanie przed organami wymienionymi w § 5 tego artykułu, toczące się w pierwszej kolejności według przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, a w dalszej - przepisów postępowania

administracyjnego. W konsekwencji zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601), a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2008 r., OSNP 2009 r. nr 11-12, poz. 163).

Do złożonego w dniu 2 czerwca 2011 r. ponownego wniosku o przyznanie emerytury po myśli art. 184 ustawy o emeryturach i rentach ubezpieczony dołączył – oprócz szczegółowo omówionych w części wstępnej świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach - pisemne zeznania świadka L. S. dla wykazania, że także w latach 1973-1978 w czasie zatrudnienia w L. Zakładach Naprawy Samochodów wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Organ rentowy odmawiając prawa do żądanego świadczenia w zaskarżonej decyzji podniósł, że „nie rozpatrywał pisemnych zeznań świadka”. Takie stanowisko organu rentowego było konsekwencją obowiązujących w postępowaniu przed tym organem ograniczeń dowodowych. Zgodnie bowiem z wówczas obowiązującym § 21 ust. 1 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.), środkiem dowodowym w sprawach wymienionych w tytule tegoż aktu, stwierdzającym okresy zatrudnienia, są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia, a jeżeli pracownik ubiega się o przyznanie emerytury lub renty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - zaświadczenie zakładu pracy stwierdzające charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty, przy czym stosownie do § 22 rozporządzenia okresy zatrudnienia mogą być udowodnione także zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Tak sprecyzowany katalog

środków dowodowych ma zastosowanie w fazie postępowania przez organami rentowymi.

W odwołaniu od objętej sporem decyzji, ubezpieczony jej wadliwości upatrywał jedynie w niezaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w latach 1973-1978. W toku wszczętego odwołaniem postępowania sądowego inicjatywa dowodowa ubezpieczonego była nakierowana na wykazanie rodzaju czynności wykonywanych w tym czasie (pismo procesowe z wnioskami dowodowymi k- 13 a. s.), a jego twierdzenia dotyczyły charakteru pracy i możliwości jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., ewentualnie pod którąś z pozycji wymienionych w wykazie A, będącym załącznikiem do zarządzenia Nr 64 Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 r. w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. MK Nr 10, poz. 77). Również w apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji wyłącznie wokół tej kwestii koncentrowały się zarzuty naruszenia prawa materialnego i procesowego, do których odniósł się Sąd odwoławczy.

Na żadnym etapie postępowania przed wydaniem prawomocnego wyroku ubezpieczony nie podniósł twierdzenia, że pracę w warunkach szczególnych wykonywał od 14 lipca 1981 r. do 28 grudnia 1982 r. oraz od 3 czerwca 1987 r. do 14 lipca 1989 r. Nie uczynił tego nawet w apelacji, w sytuacji gdy Sąd Okręgowy na podstawie dokumentów z jego akt osobowych, z okresu zatrudnienia w L. Zakładach Naprawy Samochodów, wskazywał na pewne okoliczności. Jedną z tych okoliczności to zawarcie umowy o pracę z tymi Zakładami jako jednostką kierującą w dniu 22 maja 1981 r. i skierowanie ubezpieczonego do pracy na stanowisku betoniarza-robotnika budowlanego przy realizacji kontraktu na budowie w Dreźnie. Świadczenie pracy wystawione przez L. Zakłady Naprawy Samochodów obejmowało również wykonywanie pracy za granicą na podstawie umowy zawartej z tymi Zakładami. W ocenie Sądu Najwyższego, wbrew temu, co zostało zaprezentowane w skardze kasacyjnej, wskazania, że nastąpiło skierowanie ubezpieczonego do pracy za granicą przez macierzysty zakład pracy na podstawie

odrębnej umowy o tego rodzaju pracę, nie można utożsamiać z ustaleniem, że w okresie od 14 lipca 1981 r. do 28 grudnia 1982 r. ubezpieczony wykonywał pracę na stanowisku betoniara przy realizacji kontraktu na budowie w Dreźnie. Ustalenie Sądu pierwszej instancji obejmowało skierowanie ubezpieczonego do pracy za granicą na stanowisku betoniara-robotnika budowlanego przy realizacji kontraktu na budowie i zostało poczynione, co wyraźnie podano, na podstawie umowy o pracę z dnia 22 maja 1981 r. W związku z tym nie może być ono odczytane jako ustalenie, że ubezpieczony wykonywał pracę na stanowisku betoniara przy realizacji kontraktu na budowie. Sąd Okręgowy nie twierdził, w jakim charakterze ubezpieczony wykonywał pracę za granicą, tylko że doszło do zawarcia przez ubezpieczonego umowy o pracę na stanowisku betoniara-robotnik budowlany i skierowania go do pracy na podstawie tej umowy. Poza tym ustalenie obejmowało pracę na stanowisku betoniara-robotnik budowlany, a wskazywany pkt 4 działu V wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., wymienia prace zbrojarskie i betoniarskie. W związku z powyższym, w ocenie Sądu Najwyższego, skoro zarzut niezastosowania prawa materialnego sformułowany w pkt 1 skargi został oparty na błędnym założeniu, że dokonane zostały ustalenia wystarczające do zastosowania wskazanych przepisów, to zarzut ten jest chybiony. Niezależnie zaś od powyższego, zważyć należy, że ubezpieczony w postępowaniu o przyznanie prawa do emerytury nie tylko, że nie formułował żądania uwzględnienia jako pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia za granicą od 14 lipca 1981 r. do 28 grudnia 1982 r. przy pracach betoniarskich na budowie, co nawet nie twierdził, że takie prace w tym czasie wykonywał.

Reasumując dotychczasowe rozważania, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Niedopuszczalne powoływanie argumentów polegających na wskazywaniu okoliczności faktycznych niepotwierdzonych podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku nie może zatem wywołać zamierzonego przez skarżącego skutku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., III PK 4/08, LEX nr 494084). Podstawy faktycznej rozstrzygnięcia Sądów obu

instancji nie stanowiło ustalenie, że ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę na stanowisku betoniarza przy realizacji kontraktu na budowie, tym samym zarzut braku subsumpcji jest bezpodstawny.

Chybiony jest również drugi z zarzutów naruszenia prawa materialnego podniesionych przez skarżącego. „Niestanowczość” dokonanej przez Sądy oceny prawnej, jeśli chodzi o „pracę ubezpieczonego na budowie Kurskiej Elektrowni Atomowej na stanowisku spawacza”, wyraża się w tym, że Sąd Okręgowy stwierdził, a Sąd Apelacyjny to zaakceptował, że szczególny staż pracy ubezpieczonego mógłby ewentualnie zostać zwiększony o powyższe zatrudnienie, ale jego wymiar jest niewystarczający do uzupełnienia brakującego okresu pracy w szczególnych warunkach. Zasygnalizowanie przez Sądy takiego stanowiska nie wynikało z ustalenia, że stale i w pełnym wymiarze czasu pracy ubezpieczony na budowie Kurskiej Elektrowni Atomowej na terenie byłego ZSRR wykonywał prace przy spawaniu. Sąd Okręgowy na podstawie dokumentów z akt osobowych z okresu zatrudnienia w L. Zakładach Naprawy Samochodów ustalił, że od 3 czerwca 1987 r. do 14 lipca 1989 r. ubezpieczony korzystał z urlopu bezpłatnego udzielonego przez te Zakłady, co zresztą wynika ze świadectwa pracy wystawionego przez tego pracodawcę. W tym czasie, jak podał Sąd, ubezpieczony pracował na budowie Kurskiej Elektrowni Atomowej na stanowisku spawacza, przy czym ani okres tego zatrudnienia, ani wymiar czasu pracy nie zostały sprecyzowane przy zaznaczeniu, że po powrocie z byłego ZSRR, z dniem 15 lipca 1989 r. powierzono ubezpieczonemu stanowisko spawacza. Powyższe dało Sądom asumpt do wskazania ewentualnej możliwości zakwalifikowania omawianej pracy jako wykonywanej w warunkach szczególnych. Ustaleń koniecznych dla zweryfikowania tego okresu jako pracy w warunkach szczególnych Sąd pierwszej instancji nie czynił. Natomiast z akt rentowych wynika, że okres urlopu bezpłatnego udzielonego ubezpieczonemu przez L. Zakłady Naprawy Samochodów od 3 czerwca 1987 r. do 14 lipca 1989 r. i wykazany w świadectwie pracy, nie został przez organ rentowy uwzględniony jako składkowy bądź nieskładkowy. W tym kontekście niezrozumiałą jest sens podniesionego w skardze kasacyjnej twierdzenia, że okres ten stanowił okres składkowy, niezrozumiałą tym bardziej, że ubezpieczony składając wniosek o świadczenie emerytalne nie przedłożył

świadczenia pracy z okresu omawianego zatrudnienia, co więcej zatrudnienia tego nie wykazał nawet w kwestionariuszu okresów składkowych i nieskładkowych. Na żadnym etapie postępowania nie formułował żądania uwzględnienia jako składkowego oraz jako pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia za granicą od 3 czerwca 1987 r. do 14 lipca 1989 r. na stanowisku spawacza na budowie elektrowni atomowej. Nie uczynił tego choćby w apelacji w związku z sugestiami Sądu pierwszej instancji co do możliwej kwalifikacji tego okresu jako pracy w szczególnych warunkach. Sąd Najwyższy uważa, że nie było zatem żadnych podstaw do przeprowadzenia z urzędu dowodów dotyczących okresu ubezpieczenia, który nie był przedmiotem decyzji organu rentowego ani odwołania ubezpieczonego i nie stał się przedmiotem postępowania. Poczyniona przez Sądy w oderwaniu od koniecznych szczegółowych warunków dla dokonania kwalifikacji zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach sugestia w żadnym razie nie może być odebrana jako równoznaczna z niedokonaniem subsumpcji ustalonego stanu faktycznego, bowiem podstawa faktyczna rozstrzygnięcia nie zawiera niezbędnych ustaleń. Wbrew twierdzeniu skarżącego wskazanie przez Sądy, że ubezpieczony w czasie udzielonego mu urlopu bezpłatnego wykonywał pracę na stanowisku spawacza przy budowie elektrowni atomowej za granicą jest absolutnie niewystarczające dla dokonywania oceny, czy tego rodzaju praca stanowiła pracę w warunkach szczególnych, a podstawy dla czynienia ustaleń w tym kierunku w postępowaniu nie zaistniały, o czym była już mowa. Wobec powyższego, również zarzut sformułowany w pkt 2 skargi okazał się całkowicie bezpodstawny. Oczywiście ubezpieczony zachował możliwość wykazania jako okresu składkowego oraz jako pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia za granicą, objętego pkt 1 i 2 zarzutów skargi, ale w postępowaniu o ponowne ustalenie prawa do świadczenia i na nim ciąży obowiązek udowodnienia zarówno wymiaru tego okresu, jeśli chodzi o zatrudnienie na terenie byłego ZSRR, jak również innych przesłanek, od których uzależniona jest kwalifikacja wykonywanej pracy jako pracy w szczególnych warunkach, w tym wykonywanie jej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Trzeci zarzut naruszenia prawa materialnego polega na tym, że zdaniem skarżącego „czynności, które według ustaleń sądów w latach 1973-1978

wykonywał, w pełni mieszczą się w pojęciu wskazanej w pkt 78 działu III wykazu A załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego, pracy polegającej na polerowaniu mechanicznym wyrobów i narzędzi metalowych”. Tym samym niezaliczenie powyższego okresu zatrudnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych nastąpiło na skutek błędnej wykładni art. 184 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 32 ust. 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach w związku z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego w związku z pkt 78 działu III wykazu A załącznika do tego rozporządzenia. Stawiając taki zarzut skarżący podniósł, że aprobeje stanowisko, iż wyodrębnienie poszczególnych prac w ramach wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. ma charakter stanowiskowo-branżowy, a tym samym nie można wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w rozporządzeniu. Jednocześnie jednak zauważył, że przypisanie pracy na danym stanowisku do danej branży ma znaczenie przede wszystkim ze względu na fakt, iż konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Konieczny jest więc bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki. W ocenie skarżącego, nie ma przeszkód, aby jego pracę w latach 1973-1978 uznać za pracę w szczególnych warunkach mimo jej wykonywania w ramach formalnego zatrudnienia w zakładzie pracy zaliczanym do przemysłu transportowego, a nie jak mówi rozporządzenie do przemysłu metalowego. Nie istnieją bowiem żadne obiektywne różnice pozwalające uzasadnić twierdzenie, że ubezpieczony wykonując w sposób stały przez osiem godzin dziennie, w osobnym pomieszczeniu, używając maski, rękawic, czapki i ubioru ochronnego pracę polegającą na polerowaniu mechanicznymi urządzeniami metalowych elementów składowych pojazdów, nie był tak samo narażony na jej szkodliwe czynniki, jak pracownik wykonujący omawiane czynności, będący zatrudnionym w zakładzie pracy formalnie zaliczanym do przemysłu metalowego. W obu przypadkach, jak wywiódł skarżący, specyfika pracy będzie jednakowa, podobne będą warunki jej wykonywania, taki samo jak stopień jej uciążliwości i potencjalny negatywny wpływ

na zdrowie pracowników. Skarżący w zasadzie postawił tezę, że praca wykonywana przez niego w latach 1973-1978 wykazywała bezpośredni związek nie z transportem, a z procesem technologicznym właściwym dla przemysłu metalowego mimo umiejscowienia zakładu pracy w ramach gałęzi przemysłu transportowego.

Przytoczony przez Sąd Najwyższy wywód skarżącego nie jest oparty na uzasadnionych podstawach. W zasadzie świadczy o pozornej akceptacji ukształtowanej w orzecznictwie tezy, że wyodrębnienie poszczególnych prac w ramach załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w postaci wykazu A ma charakter stanowiskowo-branżowy, wobec czego nie można wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w rozporządzeniu. Skarżący bowiem twierdzi, że skoro jego praca polegała na polerowaniu mechanicznymi urządzeniami metalowych elementów składowych pojazdów i była wykonywana w wydzielonym pomieszczeniu z użyciem maski, rękawic, czapki i ubioru ochronnego, to świadcząc ją był tak samo narażony na jej czynniki szkodliwe, jak pracownik wykonujący te czynności w zakładzie pracy formalnie zaliczonym do przemysłu metalowego. Przyjmuje zatem arbitralne, nie poparte żadną argumentacją założenie, że wykonywanie czynności polegających na polerowaniu mechanicznym wyrobów i narzędzi metalowych, wymienionym przez ustawodawcę w pkt 78 działu III wykazu A w ramach prac różnych w hutnictwie i w przemyśle metalowym łącznie ze szlifowaniem oraz ostrzeniem, i polerowanie używanych już, zdemontowanych wszelkiego rodzaju detali i części autobusowych w związku z usuwaniem z nich zabrudzeń, jest wykonywane w podobnych warunkach, przy takim samym stopniu uciążliwości i potencjalnym negatywnym wpływie na zdrowie pracownika. Dysponując ustaleniami Sądów w zakresie warunków jego pracy w okresie spornym skarżący twierdzi, nie uzasadniając tego twierdzenia, że w ramach polerowania mechanicznego wyrobów i narzędzi metalowych w hutnictwie i przemyśle metalowym istniały podobne warunki. Pomija przy tym część ustaleń stanowiących podstawę faktyczną rozstrzygnięcia. Abstrahuje od tego, że pojazdy, które były naprawiane w Zakładach, w których był zatrudniony, były demontowane, a części nadające się do użytku były czyszczone i polerowane. Ubezpieczony zajmował się właśnie

czyszczeniem wszelkiego rodzaju detali i części do autobusów. Usuwał zabrudzenia z farb, lakierów oraz inne naloty. Polerował, jak wyraził się Sąd Okręgowy, wszelkiego rodzaju zabrudzenia. Powyższe nie daje żadnej podstawy dla formułowania tezy, że mimo umiejscowienia zakładu pracy ubezpieczonego w ramach przemysłu transportowego, praca wykonywana przez niego w latach 1973-1978 wykazywała bezpośredni związek nie z transportem, a z procesem technologicznym właściwym dla przemysłu metalowego. Czyszczenie i polerowanie zabrudzeń powstałych na metalowych częściach autobusowych w związku z eksploatacją tych pojazdów nie wykazuje bezpośredniego związku z procesem technologicznym właściwym dla przemysłu metalowego, procesem wytwarzania wyrobów metalowych i narzędzi, z ich produkcją obejmującą też szlifowanie, ostrzenie i mechaniczne polerowanie, w przemyśle metalowym - jako dziale gospodarki - proces technologiczny nakierowany jest na wytwarzanie. Nie jest w związku z tym trafne stwierdzenie, że ubezpieczony w ramach swoich obowiązków stale i w pełnym wymiarze czasu pracy narażony był na działanie tych samych czynników, na które narażeni byli pracownicy hutnictwa i przemysłu metalowego.

W związku z twierdzeniami skarżącego, Sąd Najwyższy zauważa, że wykaz A będący załącznikiem do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zawiera również dział XIV zatytułowany „Prace różne”. Wymienione w nim rodzaje prac, ewentualnie w połączeniu ze stanowiskami, bądź prace wykonywane na wskazanych stanowiskach, zostały uznane za prace wykonywane w warunkach szczególnych niezależnie od branży, w jakiej dany rodzaj pracy jest wykonywany. Tym samym w odniesieniu do prac ujętych w dziale XIV wykazu A wyłącznie rodzaj pracy determinuje jej kwalifikację prawną, dla której to kwalifikacji bez znaczenia pozostaje związek z procesem technologicznym właściwym dla konkretnego działu gospodarki. Tytułem przykładu można wskazać choćby prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym (pkt 12), czy prace przy szlifowaniu wyrobów ze szkła (pkt 19). Prace przy mechanicznym polerowaniu metalowych elementów nie zostały potraktowane jako prace w warunkach szczególnych, niezależnie od tego w ramach jakiej branży były wykonywane.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarga kasacyjna ubezpieczonego nie zasłużyła na uwzględnienie. Dlatego na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.